

”Common sense” i stället för ”condom sense”

Angående den på nytt uppflammade diskussionen om kondomer: tvivel på meningen med en användning av kondomer i preventivt syfte och att antalet HIV-infektioner i Uganda reducerats till 70 % genom att man återgått till traditionella familjevärderingar.

2009-03-20

Med anledning av den aktuella debatten återger vi en artikel av dr Jan Stejskal, publicerad i den österrikiska tidningen Imago.

Den 20 maj 2008 hade det precis förflutit 25 år, sen en beskrivning av HI-Virus typ 1 för första gången publicerades av de franska forskarna Robert Gallo och Luc Montagnier. Men sjukdomen AIDS är fortfarande allt annat än botad. Enligt vad den senaste statistiken från UNAIDS visar, är utbredningen av HIV-infektionen idag mer alarmerande än någonsin. Om en framgång i kampen mot HIV-pandemin kan man verkligen inte tala.

Runt omkring i världen smittades bara förra året 2,5 miljoner människor med HIV och 2,1 miljoner dog av sjukdomar relaterade till AIDS, så att det sammanlagda antalet smittade stigit till 33,2 miljoner människor. Fastän Europa i den

världsomfattande HIV-utbredningen med fler än 2 miljoner fall först kommer på tredje plats efter Afrika och Asien, är också där den nyaste utvecklingen oroande. I Tyskland noterades en rekordtillväxt av nyanmälda HIV-infektioner på 50 % mellan åren 2002- 2006; bland homosexuella män under samma tidsperiod steg siffran till 87 %, det vill säga, att antalet smittade fördubblats.

Nya infektioner tilltar

Enligt officiell statistik betyder det, att en till två människor i Österrike dagligen smittas med HIV, flertalet av dessa är män. Med 515 nya infektioner är det i Österrike i alla fall 16,5 % fler än förra året.

Sammantaget lever ungefär 12000-15000 HIV-smittade i detta land, därav 1136 patienter med AIDS. De homosexuella står tillsammans med 60 % av de HIV-smittade i Tyskland

och 34 % i Österrike för den största gruppen drabbade. I de nya EU-länderna kan man också iaktta denna trend. I hela Europa kan man emellertid vad beträffar nya infektioner entydigt föra en stor del (42 %) av dem tillbaka på en heterosexuell smittoväg, 29 % på en homosexuell förbindelse och 6 % genom intravenös drogkonsumtion.

Bortsett från att detta till en del kan bero på migrationen från högriskområden söder om Sahara, bättre statistiska underlag och högre testtillförlitlighet, talar detta faktum – hand i hand med tilltagande utbredning av andra sexuellt överförda sjukdomar – för en ytterligare utökning av ett oansvarigt sexuellt umgänge i Europa. I motsats till detta står det intravenösa drogmissbruket och därmed den undermåliga hygien för 66 % av fallen i f. d Sovjetunionen; Ukraina nämns som ett land med den högsta

prevalensen i Europa. I Uzbekistan var HIV-spridningen mellan åren 1999 och 2003 till och med av epidemiologisk omfattning, med en exponentiell tillväxt från 28 till 1836 fall!

Mer än $2/3$ av de smittade i världen (22,5 miljoner) finner man i Afrika, därav 68 % söder om Sahara. I motsats till Europa är det framför allt kvinnor som drabbats av HIV (61 %) och över $3/4$ av alla dödsfall i samband med AIDS ser man i denna region (1,6 miljoner) Prevalensen uppgår i många regioner upp till 15 %!

Om man ser till denna katastrofala utveckling måste effektiviteten av den hittillsvarande hälsopolitiken vad gäller HIV-bekämpningen efterfrågas. Med ledning av dessa epidemiologiska data blir det tydligt, att de påkostade ”upplysningskampanjerna” med

utdelning av preventivmedel inte bara var felaktiga utan delvis nått motsatt mål än vad som avsågs. Fastän omsättningen av kondomer i Botswana mellan 1993 till 2001 tredubblades (3 miljoner st.) steg mot all förväntan de gravida HIV- fallen från 27 % till 45 %; liknande redovisas även från Kamerun. På grund av denna, liksom även parallella erfarenheter från andra afrikanska länder, måste meningsfullheten med att i preventivt syfte använda kondomer ifrågasättas.

Däremot kunde i Uganda, genom en konsekvent hälsopolitik med mottot "common sense" i stället för "condom sense" med återgång till traditionella familjvärderingar, frekvensen av nya HIV-infektioner reduceras med 70 %; bland de gravida till och med från 21 % 1991 till 5 % år 2001. Det visade sig, att utslagsgivande för de utmärkta

resultaten var sexuell avhållsamhet bland de ogifta, senare sexuella kontakter samt därigenom mindre promiskuitet. Också i Kenya eller Zimbabwe noterades en tillbakagång av HIV- fallen på grund av en förändring i beteendemönstren med tilltagande trohet och en reducering av antalet partner. I motsats till den gängse uppfattningen visade det sig, att kondomförbrukningen som HIV-prevention var oväsentlig i dessa länder, vilket till exempel visar sig i jämförelse med Sydafrika.

Hittillsvarande preventivmedelsstrategi misslyckad

Dessa insikter bekräftades också av en studie på uppdrag av UNAIDS: ”Preventivmedelskampanjer, som i första hand grundar sig på användning av kondomer, har ingenstans lett till att en allmänt utbredd epidemi avvärjts.” Därav

följer, att ett ändrat synsätt på det hittillsvarande så kallade ”ABC-schemat” är oundvikligt. Fastän de tre bokstäverna i följd står för ”Abstinence – Be faithful – Condoms” blev det genom en överbetoning av ”C” i de hittillsvarande kampanjerna så, att de egentliga epidemiologiska orsakerna promiskuitet och prostitution knappast togs upp. Om också en kondom användning tycks vara infektionshämmande och i enskilda fall tydligt kan förhindra en HIV-smittorisk, visade den sig i den mångåriga epidemiologiska utvecklingen som allt igenom otillräcklig och en därpå baserad prevention som obsolet. Tvärtom ingav den uppenbarligen en falsk säkerhet och ledde därför till ett bekymmersfritt umgänge med sexualiteten och en utgångspunkt för promiskuiteten – i samband med bristande empati och mänsklig svaghet en farlig kombination.

Enligt det officiella pressmeddelandet inför den 18:e Världsaidskonferensen, som 2010 kommer att äga rum i Wien, nämndes det faktum, att vid denna tidpunkt kommer den frist löpa ut, som världens politiker satt ”för den universella tillgången till HIV-prevention, behandling, omvårdnad och stöd.” Att denna plan redan misslyckats kan tydligt ses. Med hänvisning till vad som ovan sagts kan man tala om en katastrof vad gäller den hittillsvarande preventionspolitik; likaså är länderna i tredje världen milsvida ifrån en allmän tillgång till antiretroviral behandling och ett generellt förebyggande av smitta från mor till barn.

Desto viktigare är det därför, att vid konferensens början ta till sig den senaste epidemiologiska utvecklingen och principiellt tänka om vad gäller preventivmedlen.

Devisen ”var avhållsam och trogen” visade sig vara den enda verksamma, medan en prevention genom kondomutdelning var otillräcklig. Siffrorna talar sitt tydliga språk: fler kondomer betyder inte mindre HIV. Man hoppas, att åtminstone några av de 25 000 deltagarna i den planerade konferensen låter sig övertygas för de drabbades skull om att bara ett stävjande av promiskuiteten och en uppfordring till en ansvarstagande sexualitet kan åstadkomma, att en ytterligare explosionsartad utbredning av HIV förhindras.

Dr. Jan Stejskal, IMABE

HIV: 25 Jahre danach – Eine Bestandsaufnahme

Imago Hominis, Quartalsschrift für Medizinische Anthropologie und Bioethik, Band 15, Heft 2, 2008 s. 96-98 ISSN 1021-9803

pdf | Dokument automatiskt skapad
från [https://opusdei.org/sv-se/article/
common-sense-i-stallet-for-condom-
sense/](https://opusdei.org/sv-se/article/common-sense-i-stallet-for-condom-sense/) (2026-03-04)